

บทที่ 4

ปัญหาข้อกฎหมายในการยื่นฎีกาตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตั้งแต่กระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา พอสังเขป เพื่อให้เห็นภาพรวมของกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคที่ตราขึ้นว่ามีเจตนารมณ์ในการแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรม และเพื่อให้เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้อง ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร และวิเคราะห์ถึงมาตรการที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในการยื่นฎีกาคดีผู้บริโภค รวมถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558 ที่มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ในการยื่นฎีกาคดีแพ่งให้มีวิธีการเช่นเดียวกับคดีผู้บริโภคว่าจะก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาอย่างไรบ้าง และมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจะสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ อย่างไร โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขความล่าช้าอันเกิดจากหลักกฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไป

4.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคจะมีวิธีพิจารณาคดีที่เป็นพิเศษ มุ่งเน้นให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดต่อผู้บริโภค โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 6 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติและข้อกำหนดประธานศาลฎีกากำหนดไว้โดยเฉพาะ

4.1.1 เขตอำนาจศาล

เขตอำนาจศาลในการฟ้องคดีผู้บริโภคนจะเป็นเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงทุนทรัพย์ที่พิพาทในการที่จะยื่นฟ้องต่อศาลได้อย่างถูกต้อง โดยคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท¹ ต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลแขวงและให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีมโนสำเร่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม เช่นการพิพาทกษัตริย์ด้วยวาจาตามมาตรา 194 แต่ในกรณีที่ไม่มีศาลแขวงก็ให้ฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัด เช่นเดียวกับกรณีที่คดีมีทุนทรัพย์ที่พิพาทเกิน 300,000 บาท ให้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลจังหวัด²

นอกจากการพิจารณาทุนทรัพย์ในคดีแล้ว ในการฟ้องคดีผู้บริโภคให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ เช่น มาตรา 4 กรณีที่เป็นคำฟ้องทั่วไป กล่าวคือ ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจะจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ส่วนคำร้องขอ ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล มาตรา 4 ทวิ คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล เป็นต้น

อย่างไรก็ตามหากเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือการค้าระหว่างประเทศ แม้เป็นคดีที่มีลักษณะเป็นคดีผู้บริโภคก็มีให้นำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับ เนื่องจากศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นศาลชำนาญพิเศษมีวิธีพิจารณาคดีเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว

ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัดหรือ ศาลแขวง มิได้มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะ ทำให้ผู้พิพากษาทุกคนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคทั้งสิ้น ทำให้ไม่มีผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะ³ อย่างไรก็ตามตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 45 ได้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค นอกจากนี้ศาลฎีกายังได้มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นเช่นกันโดยอาศัยอำนาจตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 4 และประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่องการจัดตั้งแผนกในศาลฎีกา (ฉบับที่ 3) ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

¹ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 25(4) ประกอบมาตรา 17

² พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 และมาตรา 19

³ ไพโรจน์ วายุภาพ.(2552). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สวัสดิการหนังสือกฎหมายปณรชช. หน้า 61.

4.1.2 เจ้าพนักงานคดี

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษา อาทิ ไกล่เกลี่ยคดี ผู้บริ โภค ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน บันทึกคำพยาน ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิ ของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา ฯลฯ และถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย อาญา เนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเจ้าพนักงานคดีจะไม่มีพิธีการหรือขั้นตอนมาก เท่ากับผู้พิพากษา ทำให้คดีดำเนินไปได้โดยสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

4.1.3 บุคคลที่มีอำนาจฟ้องหรือถูกฟ้องในคดีผู้บริ โภค

การพิจารณาในเรื่องนี้ต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 19 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ที่นำมาใช้โดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ดังนั้น การจะฟ้องคดีต่อศาลจะ กระทำได้เมื่อมีข้อโต้แย้งสิทธิเกิดขึ้น หรือมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล ซึ่งบุคคลที่มีอำนาจ ฟ้องหรือถูกฟ้องในคดีผู้บริ โภค ได้แก่ บุคคลทั่วไป คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริ โภค สมาคมที่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริ โภครับรอง และมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริ โภครับรอง

4.1.4 ค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับยกเว้น

ในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไปคู่ความจะต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตาราง 1 ถึง ตาราง 7 แต่สำหรับคดีผู้บริ โภคจะมีการให้ โอกาสผู้บริ โภคในการเข้าถึงความยุติธรรมได้ จึงมีการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่ผู้บริ โภคหรือ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภคโดยไม่คำนึงความสามารถในการชำระค่าฤชาธรรมเนียมของคู่ความ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบธุรกิจ หรือบุคคลอื่นจะไม่ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม ดังนั้น ถ้าคู่ความดังกล่าวไม่สามารถเสียค่า ฤชาธรรมเนียมได้ก็ต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 155 ถึง 156/1 มาใช้บังคับ โดยการยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

ค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดที่จะต้องบังคับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 161 ถึง มาตรา 169/3 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ ผู้บริ โภคชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนอีกฝ่าย คู่ความที่เป็นผู้บริ โภคก็ไม่ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียม ในส่วนที่ตนได้รับยกเว้น เพียงแต่ชำระในส่วนที่อีกฝ่ายเสียไป รวมถึงค่าทนายความกรณีที่ศาล กำหนดเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้บริโภคนะคดี ศาลต้องสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลในนามผู้บริโภคหรือผู้ฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคสาม

4.1.5 การฟ้องคดีผู้บริโภค

ในการฟ้องคดีจะต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงข้อโต้แย้งสิทธิอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี โดยไม่ต้องบรรยายในส่วนที่เป็นกฎหมาย ลงในแบบพิมพ์ ผบ. 1 และก่อนที่จะนำคำฟ้องไปเสนอต่อศาลจะต้องให้เจ้าพนักงานคดีตรวจคำฟ้องเสียก่อน โดยเจ้าพนักงานคดีมีอำนาจแนะนำให้แก่ใจคำฟ้องได้ แต่ไม่เป็นการบังคับคู่ความให้ต้องปฏิบัติตาม

นอกจากนี้ ยังมีการฟ้องคดีที่สามารถกระทำด้วยวาจาได้ทั้งฝ่ายผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ โดยแจ้งความประสงค์จะฟ้องคดีด้วยวาจาต่อเจ้าพนักงานคดี เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีจัดรายละเอียดคำฟ้องในแบบพิมพ์ ผบ. 1 แล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อจึงจะเป็นการฟ้องด้วยวาจาที่สมบูรณ์ พร้อมทำสำเนาให้โจทก์เก็บเป็นหลักฐาน ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 6 วรรคสอง

เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำฟ้องแล้วจะมีการกำหนดวันพิจารณาคดีไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำฟ้อง ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 9 และการส่งหมายจะเน้นการส่งที่มีประสิทธิภาพ ศาลจึงสามารถมีคำสั่งให้ส่งหมายโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือโดยทางเจ้าพนักงานศาลก็ได้ ซึ่งการส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับนั้นจะมีผลทันที ส่วนการส่งโดยทางเจ้าพนักงานศาล ศาลจะมีคำสั่งให้ปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องและยื่นระยะเวลาให้มีผลบังคับก่อนครบกำหนด 15 วันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 79 ก็ได้ แต่กรณีที่ไม้อาจส่งหมายได้ทำให้ต้องเลื่อนวันนัดพิจารณา ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนวันนัดพิจารณาได้ แต่ไม่เกิน 30 วัน อย่างไรก็ตามในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องดังกล่าวศาลต้องส่งคำแนะนำวิธีปฏิบัติและผลของการไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาให้จำเลยทราบด้วย ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 10 ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความล่าช้าในการที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไป

4.1.6 การพิจารณาคดี

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคจะเน้นการดำเนินกระบวนการที่รวดเร็ว ศาลจะต้องกำหนดวันดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร็ว และช่วยให้คดีเสร็จไปได้โดยไม่ชักช้า เช่น จัดให้มีการไกล่เกลี่ยเพื่อทำให้อคตินำไปสู่การประนีประนอมยอมความ ทำให้อคติเสร็จไปจากศาล

ด้วยคำพิพากษาตามยอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138 หรือถอนฟ้อง ทั้งนี้ ผู้ที่จะทำการไต่ถามคดีผู้บริ โภค ได้แก่ ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานคดี ผู้ประนีประนอม(ประจำศาล ต่างๆ) หรือบุคคลที่คู่ความตกลงกัน นอกจากนี้ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ยังได้กำหนดให้มีการให้การและสืบพยานพร้อมกันโดยไม่ต้องมีการชี้สอง สถาน จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับหมายเรียกตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 177 โดยสามารถยื่นคำให้การในวันนัดพิจารณาได้ แต่กรณีที่ จะยื่นคำให้การด้วยวาจาจะต้องกระทำในวันนัดพิจารณาเท่านั้น โดยศาลจะให้เจ้าพนักงานคดีทำให้ แต่จะให้เจ้าพนักงานคดีกระทำล่วงหน้าให้มิได้ และหากจำเลยไม่ให้การก็ต้องถือว่าจำเลยขาดนัด ยื่นคำให้การ ส่วนการสืบพยานในวันนัดวันแรกนั้นจะเป็นการสืบพยานทั้ง โจทก์และจำเลยดังนั้น คู่ความจึงต้องเตรียมพยานหลักฐานมาศาลในวันนัดดังกล่าวด้วย แต่กรณีที่ศาลสามารถชี้ขาดข้อ กฎหมายได้ศาลก็สามารถสั่งคดีสืบพยานได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 24 แต่กรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีใช้วันนัดพิจารณาให้ถือว่าคู่ความฝ่าย นั้นสละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาในนัดนั้นและทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไป ในนัดนั้นๆ แล้ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 28

4.1.7 การสืบพยาน

ก่อนเริ่มทำการสืบพยาน ศาลสามารถมอบให้เจ้าพนักงานคดีที่มีใช้ผู้ไต่ถามคดีสอบถาม รายละเอียดข้อเท็จจริงในเบื้องต้นก่อนได้ เพื่อสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาล เพื่อศาลจะได้นำไปกำหนดประเด็นข้อพิพาทและทำการสืบพยานต่อไป

ในการสืบพยานศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ และกรณีเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรมศาลสามารถแสวงหาพยานหลักฐานมาเองได้ ส่วนภาระการพิสูจน์นอกจากจะ กำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ยังต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 อีกด้วย กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจมีภาระ การพิสูจน์ในประเด็นข้อพิพาทที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะ ดังนี้ การผลิต สินค้า การประกอบสินค้า การออกแบบสินค้า การผสมสินค้า การให้บริการ การดำเนินการอย่างอื่น เพราะถ้าใช้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ที่ให้คู่ความฝ่ายที่ กล่าวอ้างมีภาระการพิสูจน์ ก็จะทำให้ผู้บริ โภคเสียเปรียบและยากที่จะแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็น สิ่งที่ผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้นที่รู้มาได้ ทำให้ยากต่อการพิสูจน์และ โอกาสที่จะชนะคดีก็จะเป็นไปได้ ยาก

กรณีที่มียุติตั้งแต่สองคดีขึ้นไปเป็นคดีผู้บริ โภค และจำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกัน ประกอบกับข้อเท็จจริงที่พิพาทเหมือนกัน โดยคดีหนึ่งได้มีการวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีและคดีถึง

ที่สุดแล้วในขณะที่ยื่นฟ้องคดีหลัง ศาลอาจมีคำสั่งให้ถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้หากศาลเห็นสมควร โดยถือเป็นดุลพินิจของศาล อย่างไรก็ตามแม้จะมีการให้ถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนศาลก็สามารถสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้หากข้อเท็จจริงในคดีที่มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดนั้น ยังมีข้อเท็จจริงไม่เพียงพอที่จะวินิจฉัย และเพื่อเป็นการให้โอกาสคู่ความฝ่ายที่เสียเปรียบ โดยมีใช้การสืบพยานเพื่อให้ฟังข้อเท็จจริงแตกต่างจากคดีก่อนแต่สืบพยานเพิ่มเติมเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่เป็นเรื่องเฉพาะของคดีหลัง

การแสวงหาข้อเท็จจริง จะแบ่งได้เป็น 1. การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาล และ 2. การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานคดีตามที่ศาลมอบหมาย

1. การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาลจะเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่ศาลเห็นสมควร โดยศาลสามารถมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบได้ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 33

2. การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานคดีตามที่ศาลมอบหมาย ในการแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานนั้น โดยหลักจะเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลที่ต้องกระทำโดยการออกนั่งพิจารณา ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องเกิดความล่าช้า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 4 จึงให้อำนาจศาลในการมอบให้เจ้าพนักงานคดีทำแทนในเรื่องที่ระบุในข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 20 เช่น ตรวจสอบพยานหลักฐานที่เป็นประเด็นในคดี ตรวจสอบกระบวนการผลิตภัณฑ์หรือ การบริการ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี เป็นต้น

ในการเลื่อนการนั่งพิจารณา สำหรับคดีผู้บริโภคที่เน้นความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยหลักการนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ จึงจะสามารถเลื่อนการพิจารณาได้แต่ไม่เกินครั้งละ 15 วัน ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 35

4.1.8 คำพิพากษาศาลชั้นต้น

ภายหลังการพิจารณาคดี ศาลสามารถมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หรือมีคำพิพากษาหรือชี้ขาดตัดสินคดี โดยแบบของคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงโดยสรุป และคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมเหตุผลของคำวินิจฉัย ตาม

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 38 แต่สำหรับคดีผู้บริโภคจะมีความพิเศษมากกว่าคดีแพ่งทั่วไป กล่าวคือ

ก. ศาลสามารถมีคำพิพากษาเกินกว่าคำขอบังคับได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 หากศาลเห็นว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมานั้นไม่ถูกต้องหรือไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายที่ได้รับตามคำฟ้องโจทก์ และศาลยังสามารถกำหนดวิธีการบังคับที่เหมาะสมได้อีกด้วย แต่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบ แต่กรณีที่เป็นคำขอต่อเนื่อง เช่นดอกเบี้ย ถ้าโจทก์มิได้ขอมาในคำขอท้ายฟ้อง ศาลจะอาศัยบทบัญญัติดังกล่าวในการพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยด้วยมิได้

ข. ศาลสามารถสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 40 เนื่องจากคดีผู้บริโภค อาจเป็นกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย สุขภาพ จิตใจหรืออนามัยที่มีใช้ความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน และในขณะที่ยื่นฟ้องอาจยังไม่ปรากฏอาการแน่ชัดว่าเกิดความเสียหายเพียงใด ศาลจึงอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งในอันที่จะสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยต้องเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายคัดค้านเสียก่อน และการขอแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งสามารถขอได้หลายครั้งตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ค. ศาลสามารถมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ ในกรณีนี้จะเป็นกรณีที่ผู้บริโภคได้รับมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องอันเกิดจากฝ่ายผู้ประกอบการ ผู้บริโภคสามารถขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ได้ ถ้าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ขณะส่งมอบและไม่อาจแก้ไขให้กลับสู่สภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ หรือการใช้สินค้าที่แก้ไขนั้นจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย สุขภาพ อนามัยของผู้บริโภค ในการนี้ศาลจะต้องคำนึงถึงลักษณะของสินค้าซึ่งเป็นสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ และความสุจริตของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 41

ง. ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการมีคำพิพากษาในส่วน of ค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อผู้ประกอบการได้ (ศาลจะกำหนดหรือไม่ก็ได้) ตามตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 โดยเป็นกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการกระทำละเมิด หรือไม่ชำระหนี้ ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายจากความเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ เพื่อเป็นการลงโทษผู้ประกอบการที่มีการเอาเปรียบผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรม จงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความ

เสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคร หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

จ. ศาลสามารถมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจรับสินค้าหรือเรียกเก็บสินค้าคืน ตามตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 43 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี หรือจำหน่ายคดีออกจากสารบบความแล้ว ศาลเห็นว่าสินค้าที่จำหน่ายหรือที่ยังวางอยู่ในท้องตลาดเป็นสินค้าที่อาจเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้บริโภค โดยรวม จึงต้องมีให้สินค้ามีวางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ศาลจึงมีอำนาจมีคำสั่งเพื่อป้องกันอันตรายจากสินค้าหรือเรียกเก็บสินค้าได้โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกเก็บสินค้าคืนเพื่อแก้ไข หรือเปลี่ยนใหม่ ห้ามจำหน่าย หรือใช้ราคาหากไม่สามารถแก้ไขดังที่กล่าวข้างต้นได้

ฉ. ศาลสามารถพิพากษาให้บุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรณีดังกล่าวจะเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสในการได้รับการเยียวยาอย่างเต็มที่ ตามตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 44 โดยต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่านิติบุคคลถูกตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริตหรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภค ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่พอชำระหนี้ ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น บุคคลที่มีอำนาจดำเนินงานของนิติบุคคล หรือผู้รับมอบทรัพย์สินของนิติบุคคล กรณีที่ไม่อาจพิสูจน์ว่าตนได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน เข้ามาเป็นจำเลยร่วมเมื่อคู่ความมีคำร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และอาจมีคำพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ของนิติบุคคลได้ และในชั้นบังคับคดีผู้บริโภคสามารถบังคับคดีแก่จำเลยและจำเลยร่วมได้

4.1.9 อุตธรณ์

ภายหลังที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ผู้ที่ได้รับผลกระทบตามคำพิพากษาศาลสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 46 โดยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในกรณีที่เป็ฝ่ายผู้บริโภครจะได้รับยกเว้นในส่วนของการค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 โดยจะไม่รวมถึงค่าอุทธรณ์นิยมใช้แทนอีกฝ่ายตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ในการยื่นอุทธรณ์นั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 47 และมาตรา 48 เป็นบทบัญญัติเฉพาะจึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่บทบัญญัติอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยเรื่องการอุทธรณ์มาตราอื่น เช่น มาตรา 223 ว่าด้วยเรื่อง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นที่สุด และมาตรา 226 กรณีที่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาจึงห้ามอุทธรณ์ในระหว่างที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณา เป็นต้น

ในการอุทธรณ์คดีผู้บริโภคนั้นเป็นการใช้ระบบสิทธิเช่นเดียวกับคดีแพ่ง การจำกัดสิทธิในการยื่นอุทธรณ์จึงเป็นแต่เพียงข้อยกเว้น สำหรับคดีผู้บริโภคมีทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย หากไม่มีการจำกัดสิทธิจะทำให้คดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความล่าช้าซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภค ดังนั้น ในกรณีที่คดีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาจึงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ดังนั้น คดีที่จะต้องถูกจำกัดสิทธิในการยื่นอุทธรณ์จะต้องเป็นคดีมีทุนทรัพย์ กล่าวคือ มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาค่าเงินได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 150 เช่น คดีที่มีคำขอเรียกร้องเอาทรัพย์สินมาเป็นของ โจทก์ คดีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นต้น และทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ต้องไม่เกิน 50,000 บาท

ในกรณีที่คดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง อาจมีกรณีที่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ ถ้าได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 48 โดยผู้ที่จะยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค ไปพร้อมกับอุทธรณ์ ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามก็ให้ศาลชั้นต้นส่งคำขออนุญาตดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค แต่ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ด้วยเหตุที่บัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 47 แล้ว คู่ความจะต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องภายใน 15 วันนับแต่ศาลชั้นต้นมีคำสั่ง และหากคู่ความเลือกวิธีการยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง คู่ความจะยื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้

ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคจะมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้นั้นจะต้องเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในส่วนรวม

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์มาแล้ว ปรากฏว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคเห็นว่าเหตุอันสมควรจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ แม้จะมีได้มีการยื่นคำขอดังกล่าวมาด้วย ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคสามารถมีคำสั่งรับวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งอนุญาตอีกและสามารถรับอุทธรณ์ในข้ออื่น ๆ ที่ต้องห้ามตามกฎหมายอื่นที่มีได้ต้องห้ามตามมาตรา 47 แต่หากไม่เห็นควรอนุญาตก็สามารถพิพากษายกอุทธรณ์ได้

ภายหลังที่จำเลยอุทธรณ์ได้รับสำเนาอุทธรณ์ จำเลยอุทธรณ์อาจยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้ตามแบบพิมพ์ ผบ.8 ภายใน 15 วัน นับแต่วันส่งสำเนาอุทธรณ์ให้จำเลยอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 237 แต่กรณีที่มีการขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจำเลยอุทธรณ์อาจยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้ภายใน 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่ง ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 33 วรรคสอง เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำแก้อุทธรณ์หรือพ้นกำหนดในการยื่นดังกล่าวแล้ว ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนความพร้อมด้วยอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์(ถ้ามี) ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคภายใน 7 วัน นับแต่จำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือพ้นกำหนดในการยื่นคำแก้อุทธรณ์ และให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคนำคดีลงสารบบความโดยพลัน และนับเป็นวันเริ่มนับกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดี ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 37

4.1.10 การพิจารณาและพิพากษาคดี

การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และภายใต้บังคับมาตรา 52 ว่าด้วยเรื่องขออนุญาตฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคให้เป็นที่สุด

ในรายละเอียดของการพิจารณาคดีต้องพิจารณาจากข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 35 ถึง ข้อ 37 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ ได้กำหนดให้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่นำคดีลงสารบบความ กรณีที่พ้นกำหนด 1 ปีแต่ยังไม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพราะเหตุที่มีพฤติการณ์พิเศษก็สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุดังกล่าวที่ก่อให้เกิดความล่าช้าไว้ในสำนวน

อำนาจของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคในการพิพากษาคดีคือ มีอำนาจในการพิพากษายก ขึ้น กลับ แก้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 242 เว้นแต่กรณีที่พิพากษายกอุทธรณ์ให้พิจารณาจากข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 35 ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามมาตรา 47 ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาว่าสมควร

อนุญาตให้อุทธรณ์หรือไม่ ถ้าศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตก็ให้รับคดีไว้วินิจฉัยได้ แต่กรณีที่ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ก็ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกอุทธรณ์โดยไม่ต้องวินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคมีคำพิพากษาแล้ว คดีย่อมถึงที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรคสอง เว้นแต่จะต้องด้วยข้อยกเว้นตามมาตรา 52 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

4.1.11 ฎีกา

ภายหลังที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คดีย่อมถึงที่สุดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 49 วรรคสอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ยื่นฎีกาจากศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภค จึงเป็นเรื่องที่แตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไปที่ใช้ระบบสิทธิ ข้อจำกัดสิทธิในการยื่นฎีกาคดีแพ่งทั่วไปเป็นเพียงข้อยกเว้น ในกรณีคดีผู้บริ โภคเช่นว่านี้เป็นเรื่องของการไม่มีสิทธิฎีกาในทุกกรณีเว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคจะอนุญาต ทั้งนี้ได้มีการจำกัดอำนาจของศาลฎีกาที่จะพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาอีกด้วย ดังนั้นหากคดีที่ยื่นฎีกาไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่กำหนดก็ไม่อาจยื่นฎีกาได้

ในการยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภคต้องทำเป็นหนังสือตามแบบ ผบ.9 ไม่สามารถทำด้วยวาจาเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นได้ และกรณีที่ผู้ที่ยื่นฎีกาเป็นฝ่ายผู้บริ โภคย่อมได้รับยกเว้นในส่วนของค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 แต่ไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนอีกฝ่าย ผู้ฎีกาจึงต้องวางเงินดังกล่าวพร้อมกับฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาตรา 229 ประกอบมาตรา 247

4.1.12 การพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา

ในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคแต่เพียงผู้เดียว ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งรับฎีกาอย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้นศาลชั้นต้นจะสั่งรับฎีกาแล้วส่งไปให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคพิจารณาดังเช่นในคดีแพ่งทั่วไปหาได้ไม่ และเนื่องจากการยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภคมิใช่เป็นระบบสิทธิอย่างคดีแพ่งทั่วไป จึงไม่อาจนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาตรา 248 และมาตรา 249 เรื่องข้อจำกัดสิทธิในการยื่นฎีกามาใช้ได้

การพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 และข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ประกอบกัน โดยคดีที่จะขออนุญาตยื่นฎีกาได้นั้นจะต้องพิจารณาแยกเป็น 2 กรณี คือ

1. การฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จะยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาคดีผู้บริ โภคได้ต่อเมื่อคดีมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาท

2. การฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาคดีผู้บริ โภค ได้โดยไม่ต้องพิจารณาทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกา

และจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาไปพร้อมกับฎีกาที่ศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นๆภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภค แล้วให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องพร้อมฎีกาไปยังศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคโดยเร็ว ทั้งนี้ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งยกคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาได้⁴

กรณีดังกล่าวผู้ที่ยื่นฎีกาสามารถขอขยายระยะเวลายื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาได้ โดยต้องยื่นให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคพิจารณา ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 30 ประกอบกับข้อ 38วรรคสอง ที่ให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร แต่ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะสั่งไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาได้ จึงต้องส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคต่อไปโดยเร็ว

กรณีที่คดีมีหลายประเด็น ในการขออนุญาตยื่นฎีกาต้องทำให้ครบถ้วน มิฉะนั้นศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคจะพิจารณาอนุญาตให้ฎีกามีได้

ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 38 คำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต้องแสดงถึง ปัญหาที่ขออนุญาตยื่นฎีกาโดยชัดแจ้งและกะทัดรัด และความสัมพันธ์กับประโยชน์สาธารณะ หรือความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ศาลฎีกาเห็นควรอนุญาตให้ฎีกา แล้วยื่นคำร้องดังกล่าวมาพร้อมกับฎีกาที่ศาลชั้นต้น โดยให้ศาลชั้นต้นทำการตรวจคำร้องและฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 แต่ไม่มีอำนาจสั่งรับหรือไม่รับคำร้องและฎีกา จึงต้องส่งไปให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคพิจารณาสั่ง

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งสำเนาคำร้องให้คู่ความอีกฝ่ายทราบ ทั้งนี้ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องส่งสำเนาฎีกาให้คู่ความอีกฝ่ายด้วย และไม่ต้องรอคำนัดค้านของคู่ความอื่นๆ ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 39

⁴ คดีผู้บริ โภคหมายเลขคำที่ ผบ.1821/2552 พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภคฯ เกี่ยวกับการฎีกากำหนดว่าให้ศาลฎีกาเท่านั้นที่มีอำนาจในการอนุญาต หรือไม่อนุญาตฎีกา และรับหรือไม่รับฎีกา ดังนั้นที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาและยกคำขออนุญาตฎีกาของโจทก์นั้น จึงไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นควรมีคำสั่งใหม่ให้ถูกต้อง โดยให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่มีคำสั่งไม่รับฎีกาและยกคำขออนุญาตฎีกาของโจทก์

หลักเกณฑ์ที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคต้องใช้พิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา คือ หลักเกณฑ์ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

1. เป็นปัญหาเกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ
2. เป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ซึ่งต้องพิจารณาประกอบกับข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 40 วรรคสอง ที่วางแนวทางไว้คือ

ก. เป็นคดีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น โดยกรณีนี้อาจเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายก็ได้

ข. คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

ค. คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคเห็นสมควรอนุญาตให้ยื่นฎีกาได้ ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคจะมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาและสั่งรับฎีกา แต่ถ้าศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคเห็นว่าไม่ควรอนุญาตให้ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคต้องมีคำสั่งยกคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาและคำสั่งไม่รับฎีกา โดยสามารถมีคำสั่งรับหรือไม่รับฎีกาเป็นรายข้อก็ได้ แล้วส่งคำสั่งดังกล่าวไปให้ศาลชั้นต้นอ่านให้คู่ความฟังตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 41 และกรณีที่จำเลยฎีกายังไม่ได้รับสำเนาฎีกา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยฎีกา เพื่อให้จำเลยฎีกาทำคำแก้ฎีกาต่อไป

กรณีที่ไม่อนุญาตให้ยื่นฎีกา ต้องถือว่าคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด และให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคส่งสำนวนคืนศาลชั้นต้น แล้วแจ้งคู่ความโดยเร็ว แต่ไม่ต้องอ่านให้คู่ความฟัง ทั้งนี้ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 41 วรรคสาม

ภายหลังที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคเห็นสมควรอนุญาตให้ยื่นฎีกาได้และศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟังแล้ว จำเลยฎีกาอาจยื่นคำแก้ฎีกาเข้ามาได้ โดยใช้แบบพิมพ์ ผบ.10 ยื่นต่อศาลชั้นต้นภายใน 15 วัน นับแต่วันฟังคำสั่งตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 41 วรรคสอง กรณีที่จำเลยยื่นคำแก้ฎีกาเข้ามาแล้วหรือพ้นระยะเวลาในการยื่นคำแก้ฎีกาให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้ฎีกาหรือแจ้งศาลฎีกาว่าไม่มีการยื่นฎีกาภายใน 7 วันนับนับแต่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกาหรือนับแต่พ้นระยะเวลาในการยื่นคำแก้ฎีกา

4.1.13 การพิจารณาและพิพากษาคดี

ภายหลังที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคได้รับคำแก้ฎีกาเข้ามาแล้วหรือได้รับแจ้งจากศาลชั้นต้นว่าไม่มีการยื่นคำแก้ฎีกาเข้ามาและพ้นระยะเวลาในการยื่นคำแก้ฎีกาแล้ว ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 41 วรรคสอง กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคนำคดีลงสารบบความโดยพลันเพื่อทำการพิจารณาพิพากษาต่อไป โดยให้นำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบจำนวนของศาลชั้นต้น มิได้ทำการสืบพยานหลักฐานใหม่

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคพบว่าคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกายื่นเมื่อพ้นกำหนด ศาลฎีกาสามารถพิพากษายกฎีกาได้ตามมาตรา 242(1) ประกอบกับมาตรา 247 เนื่องจากศาลฎีกามีคำสั่งรับฎีกามาแล้วจึงมิใช่กรณีที่จะส่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ยื่นฎีกาเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย โดยไม่มีการอนุญาตให้ยื่นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคไม่มีอำนาจวินิจฉัยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงแม้คดีมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาทก็ตาม แล้วพบว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลชั้นต้นไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือบางส่วนในส่วนที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 54 กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีอำนาจที่จะวินิจฉัยเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายก่อนแล้วจึงยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลชั้นต้นให้ไปทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบการวินิจฉัยของศาลฎีกา แต่ศาลฎีกาจะกระทำเช่นนี้ได้ต่อเมื่อพิพากษาให้โจทก์ฎีกาเป็นฝ่ายชนะคดีเท่านั้น และเมื่อศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาแล้วก็ต้องส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านให้คู่ความฟัง

4.1.14 วิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา

วิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาแบ่งได้เป็น 2 กรณีคือ วิธีการชั่วคราวก่อนมีการฟ้องคดี และวิธีการชั่วคราวภายหลังที่มีการฟ้องคดี แม้ว่าทุนทรัพย์ที่พิพาทจะไม่เกิน 300,000 บาทซึ่งต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีมีโนสาร่ก็ไม่นำมาตรา 254 วรรคหนึ่งที่มีให้นำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวมาใช้กับคดีมีโนสาร่

ก. วิธีการชั่วคราวก่อนมีการฟ้องคดี โจทก์สามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องได้แม้ยังไม่มีการยื่นคำฟ้อง แต่ต้องเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม บรรยายข้อเท็จจริงที่แสดงถึงเหตุจะต้องฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยได้และมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะอนุญาตตามที่ขอ รวมทั้งมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอเพื่อสนับสนุน

ข้อกล่าวอ้าง ในการที่จะได้รับความคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254(2) หรือห้ามมิให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 56

ข. วิธีการชั่วคราวภายหลังที่มีการฟ้องคดี เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในระหว่างพิจารณาและมีเหตุจำเป็นที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 63 นอกจากนี้ผู้บริโภคอาจมีคำขอชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 มาตรา 264 หรือมาตรา 266 แทนการขอตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็ได้ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีความแตกต่างกัน การที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคเป็นส่วนรวมก่อนมีคำพิพากษาคดีเท่านั้น

4.1.15 การบังคับตามคำพิพากษา

ในกรณีคดีแพ่งทั่วไปที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามคำพิพากษา การจะบังคับคดีต้องดำเนินการไปตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 กำหนดไว้ โดยจะต้องมีการออกคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำพิพากษาภายในกำหนด ถ้าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำบังคับบังคับคดี อย่างไรก็ตามศาลก็มีได้เป็นผู้บังคับคดีเองจึงต้องมีการตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการบังคับคดี ทำให้การบังคับตามคำพิพากษาให้โจทก์ได้รับการเยียวยาต้องใช้เวลาอันนาน

สำหรับคดีผู้บริโภคจึงกำหนดวิธีการที่พิเศษขึ้น คือ ศาลสามารถออกหมายบังคับคดีได้ทันทีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 64 หากการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องเสียหายและไม่อาจบังคับคดีได้หากมีความล่าช้า และสามารถออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบังคับคดีได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 65 กรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วแต่มีเหตุที่ไม่อาจบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ หรือมีเหตุจำเป็นที่ต้องกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา

4.1.16 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งทั่วไปตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2558 เป็นการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของกรยื่นฎีกาคดีแพ่งซึ่งแต่เดิม

จะเป็นการใช้ระบบสิทธิมาเป็นระบบการขออนุญาตเช่นเดียวกับคดีผู้บริโภคร โดยมิเจตนาารมณ์เพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ซึ่งเห็นว่ามาตรการที่ใช้อยู่เดิมไม่มีประสิทธิภาพในการกั้นกรองคดี ทำให้เกิดการประวิงคดี คู่ความที่สุจริตได้รับความเสียหายจากความล่าช้าและทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ส่วนกระบวนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกานอกจากประเด็นดังกล่าวแล้วยังคงเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องของสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง การพิจารณาแก้ไขได้กำหนดให้ยกเลิกการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกา(ยกเลิกมาตรา 223ทวิ) และยังมีแก้ไขเพิ่มเติมมาตราต่างๆ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการฎีกาในระบบอนุญาต ซึ่งสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกานั้นยังคงมีอยู่เพียงแต่หากคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะฎีกาก็ต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด (แก้ไขมาตรา 247) เพื่อให้ฎีกาที่คู่ความยกขึ้นอ้างนั้นต้องเป็นปัญหาหรือเรื่องที่สำคัญจริง ๆ เท่านั้น โดยกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (มาตรา 244/1) กำหนดให้มืองค์คณะผู้พิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา (แก้ไขมาตรา 248) กำหนดเหตุที่ศาลฎีกาจะอนุญาตให้ฎีกาต่อศาลฎีกา ได้แก่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาการตีความกฎหมาย และปัญหาสำคัญอื่นตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกา (แก้ไขมาตรา 249)

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเจตนาารมณ์ในการตรากฎหมายมาเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว จะยังคงมีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการที่ทำให้เกิดความล่าช้าอยู่หรือไม่ โดยเฉพาะกระบวนการในการยื่นฎีกาคดีผู้บริโภค และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่27) พ.ศ.2558 ที่กำหนดให้การยื่นฎีกาคดีแพ่งมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับคดีผู้บริโภค จะสามารถแก้ไขปัญหาความล่าช้าของคดีได้จริงหรือไม่ จะได้ทำการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

4.2 บทวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยื่นฎีกาคดีผู้บริโภครวม และผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558 (แก้ไขเพิ่มเติมการอุทธรณ์ฎีกา)

จากการศึกษาเรื่องการยื่นฎีกาคดีผู้บริโภครวมต่อศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภครวมที่ผ่านมานั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครวม หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครวมมีคำพิพากษา หรือคำสั่งแล้ว โดยหลักคู่ความจะยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาต่อไปไม่ได้ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ.2551 มาตรา 49 บัญญัติให้คำพิพากษา หรือคำสั่งศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครวม หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครวมเป็นที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้คดีเสร็จไปจากสารบบความ โดยเร็วสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภครวม จึงถือได้ว่าเป็นการใช้ระบบ 2 ชั้นศาล โดยคู่ความมีสิทธิขอให้ศาลชั้นสูงกว่าทบทวนคำพิพากษาของศาลล่างได้หนึ่งครั้ง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าโดยหลักการเป็นการเพียงพอในการตรวจสอบความถูกต้องของคำพิพากษาของศาลล่างแล้ว โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง อย่างไรก็ตามปัญหาทางด้านความพร้อมของศาลยุติธรรมในภาพรวมยังคงไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ จากบทบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 ประกอบกับข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. 2551 ก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ถึงด้านความเชี่ยวชาญของบุคลากรผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ การเพิ่มภาระในการกลั่นกรองคดีให้กับศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภครวม การคงไว้ซึ่งโอกาสในการประวิงคดีโดยคู่ความที่ไม่สุจริต การเปิดช่องให้คู่ความสามารถยื่นฎีกาได้โดยทำเป็นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น โดยไม่จำกัดประเภทของประเด็นปัญหา และความล่าช้าจากการกำหนดขั้นตอนในการยื่นคำแก้ฎีกาที่ไม่รวดเร็ว ซึ่งทำให้คดีผู้บริโภครวมเกิดความล่าช้าขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภครวมเป็นอย่างมาก และจากที่ได้ทำการศึกษาในบทที่ 1 ถึงบทที่ 3 โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภครวม แนวคิด ทฤษฎี และบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ทำให้สามารถประมวลข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมาทำการวิเคราะห์ ถึงสาเหตุที่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีผู้บริโภครวมเกิดความล่าช้าได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาจากกรณีที่มีได้มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภครวมในศาลชั้นต้น หรือจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีผู้บริโภครวมโดยเฉพาะ

คดีผู้บริโภครวมถือเป็นคดีทางแพ่งประเภทหนึ่ง ในอดีตจึงได้มีการใช้วิธีพิจารณาเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป ต่อมาจึงพบว่าการใช้วิธีพิจารณาเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไปไม่เหมาะสมกับคดี

ผู้บริโภคที่มีเจตนาธรรมที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่มักเป็นผู้ที่เสียเปรียบฝ่ายผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ และคงที่ได้กล่าวในบทที่ 4 ส่วนต้นนั้น จะเห็นได้ว่าได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่ให้คดีผู้บริโภคเป็นคดีที่มีกระบวนการวิธีพิจารณาที่แตกต่างไปจากคดีแพ่งทั่วไปอย่างมาก โดยเริ่มตั้งแต่การคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดีซึ่งไม่มีบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมทั้งการส่งคำคู่ความ การสืบพยาน การพิจารณาคดี การขอคุ้มครองชั่วคราวระหว่างพิจารณา การพิพากษาคดี การยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา การยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษา และการบังคับคดีตามคำพิพากษา ก็ให้มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะต่างหากจากคดีแพ่งเช่นกัน ดังนั้นผู้พิพากษาที่จะพิจารณาคดีย่อมต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีผู้บริโภค รวมทั้งมีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ การบริหารธุรกิจ หรือเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่ได้ทำการศึกษาในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ามีประเทศอยู่จำนวนไม่น้อย อาทิ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศแคนาดา ประเทศมาเลเซีย และประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น ที่มีการวางระบบแบ่งแยกคดีผู้บริโภคออกจากคดีแพ่งทั่วไป ทำให้คดีผู้บริโภคได้รับการพิจารณาโดยศาลพิเศษหรือจัดตั้งเป็นแผนกแยกต่างหากจากคดีแพ่งอื่นๆ ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีก็จะเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งศาลในแต่ละประเทศข้างต้นจะมีเจตนาธรรมที่คล้ายคลึงกันกับเจตนาธรรมในคดีผู้บริโภคของประเทศไทย คือ ทำให้คดีดำเนินไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด โดยเฉพาะทำให้คดีผู้บริโภคได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและไม่ปะปนกับการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถลดความสับสนในการเลือกใช้กฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ลดความผิดพลาดในการส่งคำคู่ความต่างๆ จากการนำบทบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยผิดพลาด ทำให้ลดความบกพร่องที่จะเกิดจากฝ่ายบุคลากรผู้พิพากษาได้

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายๆ ประเทศที่มีการจัดตั้งเป็นแผนกชำนาญพิเศษด้านคดีผู้บริโภคเพื่อพิจารณาคดีผู้บริโภคขึ้น โดยเฉพาะ เนื่องจากนักกฎหมายไทยรวมถึงกระบวนการยุติธรรมของไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำระบบการพิจารณาคดีโดยแผนกชำนาญพิเศษมาใช้ โดยเชื่อว่าจะทำให้เกิดผลดีต่อผู้บริโภค รวมถึงคู่ความทุกฝ่ายในคดีเป็นอย่างมาก ทำให้คู่ความได้รับความสะดวก รวดเร็ว และได้รับการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความเชี่ยวชาญในกฎหมายผู้บริโภคเป็นอย่างดี ทำให้ไม่เกิดความสับสนในการเลือกใช้

กฎหมายอันจะทำให้กระบวนการพิจารณาที่ดำเนินอยู่ผิดระเบียบและอาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในคดีผู้บริ โภค อันมิได้เกิดจากการกระทำผิดของคู่ความ

อย่างไรก็ตามแม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดตั้งเป็นแผนกคดีผู้บริ โภคขึ้น แต่กลับมีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริ โภคเฉพาะในศาลชั้นอุทธรณ์ คือศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค และศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภค และศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภค เท่านั้น โดยมีได้มีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริ โภค หรือศาลชำนาญพิเศษสำหรับคดีผู้บริ โภคในระดับศาลชั้นต้นแต่อย่างใด ทำให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีแพ่งทั่วไป ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพิจารณาคดีผู้บริ โภคอีกด้วย ทำให้คดีผู้บริ โภคในศาลชั้นต้นมิได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างแท้จริง การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจึงอาจเกิดความสับสน หรือหลงผิดในการเลือกใช้กฎหมายระหว่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 กล่าวโดยเฉพาะกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไว้เป็นพิเศษ จึงมักเกิดความผิดพลาด หรือผิดหลง และอาจขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกด้วย เช่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริ โภคจะเน้นการไต่ถามสืบคดีมากกว่าคดีแพ่งทั่วไป รวมถึงอำนาจของผู้พิพากษาในการแสวงหาพยานหลักฐานได้เองเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมอำนาจของผู้พิพากษาที่จะให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้นถ้าผู้พิพากษาขาดความรู้ความเข้าใจก็จะไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีให้เกิดประสิทธิภาพได้ และโดยเฉพาะในกรณีที่กฎหมายไม่ให้อำนาจศาลชั้นต้นในการใดๆ ศาลชั้นต้นก็อาจก้าวล่วงกระทำไป เช่นอำนาจไม่รับคำร้องขออนุญาตขยายระยะเวลาขึ้นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 30 ประกอบกับข้อ 38วรรคสองได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคที่จะพิจารณาคำร้องขออนุญาตขยายระยะเวลาขึ้นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาหากศาลชั้นต้นจะไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลา โดยมีให้ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับคำร้องดังกล่าว เป็นต้น

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น กล่าวโดยเฉพาะกรณีที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในขั้นตอนของการยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภคและทำให้เกิดความล่าช้าแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นอย่างมาก คือกรณีที่ผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นต้องรับผิดชอบทั้งคดีแพ่งทั่วไป และคดีผู้บริ โภคไปในขณะเดียวกัน ทำให้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีผู้บริ โภคมีไม่เพียงพอและสับสนในการเลือกใช้กฎหมายมาบังคับแก่คดี ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาในทางปฏิบัติ กรณีที่คู่ความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภค ซึ่ง

กฎหมายได้กำหนดให้ทำเป็นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต่อศาลฎีกา และอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวอยู่ที่ศาลฎีกาเท่านั้น ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจในการสั่งรับ หรือไม่รับคำฟ้องฎีกาในทันที รวมทั้งไม่มีอำนาจในการสั่งไม่รับคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาดังกล่าว แม้ว่าศาลชั้นต้นจะมีอำนาจในการตรวจคำคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 และอาจมีคำสั่งให้คู่ความปฏิบัติตามคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด หากคู่ความไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นก็ต้องส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งเท่านั้น มีอาจก้าวล่วงไปสั่งได้เลยในทางปฏิบัติที่ผู้เขียนได้พบจากการปฏิบัติหน้าที่ในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ตำแหน่งนิติกร ประจำงานอุทธรณ์ฎีกา กลับได้พบกรณีที่ศาลชั้นต้นก้าวล่วงไปสั่งรับฎีกาของคู่ความในทันที โดยพิจารณาเพียงทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาว่าเกิน 200,000 บาทเท่านั้น ซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ศาลชั้นต้นมีความเข้าใจโดยผิดพลาดว่ากรณีดังกล่าวต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป นอกจากนี้ กรณีที่มีการยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเข้ามาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 52 ที่กำหนดให้คดีผู้บริโภคทุกประเภทที่ต้องการยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องทำคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเข้ามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา และเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของศาลฎีกาเท่านั้นที่จะสั่งคำร้องนี้ แต่เกิดกรณีที่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเข้าใจว่าการยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเป็นกรณีเดียวกับการยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง กรณีที่ทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาไม่เกิน 200,000 บาท ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งว่า ทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาทตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 อยู่แล้ว กรณีจึงไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และมีคำสั่งรับฎีกาของคู่ความในทันที และให้ส่งสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายเพื่อทำคำแก้ฎีกาภายใน 15 วัน หรือแม้แต่ตรวจคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาตาม มาตรา 18 แล้วสั่งไม่รับคำร้อง เป็นต้น นอกจากกรณีดังกล่าวซึ่งผู้เขียนได้พบจากการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาในทำนองดังกล่าวอีกด้วย อาทิ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5359/2554 เป็นกรณีที่คดีมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาท แต่จำเลยร่วมยื่นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงโดยมิได้ยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกามาด้วย แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งรับฎีกา ก็เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1830/2553 เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223ทวิ ซึ่งเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 52 คำสั่งศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบ

ผลจากปัญหาดังที่กล่าวทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคต้องย้อนสำนวนคดีมาให้ศาลชั้นต้นสั่งใหม่ตามที่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ประกอบกับข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าเป็นอย่างมาก การที่มีได้กำหนดให้คดีผู้บริ โภคในศาลชั้นต้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลชำนาญพิเศษ หรือแผนกชำนาญพิเศษในคดีผู้บริ โภค ทำให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจำนวนไม่น้อยขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ ความรู้เฉพาะทาง และมีความสับสนต่อการปรับใช้กฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคู่ความในเรื่องความล่าช้าของคดี ทั้งที่ความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณาถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับคดีผู้บริ โภค แต่การขาดความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรผู้พิพากษากลับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าแก่คดีได้

4.2.2 ปัญหาจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 และมาตรา 52 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 หมวด 8 ข้อ 39, 40 และ 41 ว่าด้วยการยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภค

คดีผู้บริ โภคจัดเป็นคดีพิเศษ มีเจตนารมณ์ที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว ทำให้มีการออกแบบระบบกระบวนการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว เพื่อให้คดีเสร็จไปจากสารบบความโดยเร็ว ทำให้ผู้บริ โภคได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยไม่ชักช้า โดยมีบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 49 ประกอบกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 37 กำหนดให้การพิจารณาคดีผู้บริ โภคในชั้นอุทธรณ์ต้องแล้วเสร็จใน 1 ปี มิฉะนั้นต้องบันทึกเหตุแห่งพฤติการณ์พิเศษที่ล่าช้าไว้ในสำนวน และเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้วให้คำพิพากษา หรือคำสั่งศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคเป็นที่สุด กล่าวคือคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นเด็ดขาดไม่อาจยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวต่อไปอีก เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 51 และมาตรา 52 ที่บัญญัติเปิดช่องให้คดีผู้บริ โภคอาจได้รับการพิจารณาโดยศาลฎีกาได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อกฎหมาย โดยผู้ยื่นฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกายื่นต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคเพื่อพิจารณาว่าจะอนุญาตให้ฎีกาหรือไม่ต่อไป จากกรณีดังกล่าวมานั้นเป็นเหตุทำให้คดีผู้บริ โภคเกิดความล่าช้าอีกประการหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งได้ทั้งสิ้น 3 ประการ ดังนี้

ก. ปัญหากรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 กำหนดให้มีการขออนุญาตยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภคได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

จากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 51 กำหนดกรณีที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคมีคำพิพากษาแล้ว

คู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อขอให้พิจารณาอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาท หรือในปัญหาข้อกฎหมาย... ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่าคู่ความสามารถยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ได้ทั้งข้อเท็จจริง และ ข้อกฎหมาย โดยในกรณีที่ขออนุญาตยื่นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงจะมีข้อจำกัดสิทธิในการยื่นฎีกา กล่าวคือ ต้องมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน 200,000 บาท เท่านั้น ดังนั้น คดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาไม่เกิน 200,000 บาท คู่ความไม่อาจยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาได้ อย่างไรก็ตามในคดีผู้บริ โภคจะมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาเกินกว่า ข้อจำกัดสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้อยู่มาก เป็นผลให้มีคดีที่ยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคจำนวนมากเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อกฎหมาย

คดีผู้บริ โภคซึ่งเป็นระบบ 2 ชั้นศาล เนื่องจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคเป็นที่สุด การจะยื่นฎีกาจำเป็นต้องทำเป็นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาซึ่งเป็นการใช้ระบบอนุญาต มิใช่ระบบสิทธิดังเช่นในศาลชั้นอุทธรณ์ เพราะคู่ความได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยได้รับการทบทวนคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยศาลอุทธรณ์มาแล้ว ย่อมเพียงพอในการตรวจสอบความถูกต้อง โดยเฉพาะในกรณีที่ประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นที่ยุติมาแล้วถึงสองชั้นศาล จึงไม่ควรจะมีเหตุอันที่จะได้รับการพิจารณาเป็นครั้งที่สามอีก

จากกรณีที่ได้ทำการศึกษาในบทที่ 3 จะพบว่าการจะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในศาลสูงสุดของต่างประเทศประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน ในการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาโดยศาลสูงสุด ตามกฎหมายของประเทศดังกล่าวได้กำหนดให้มีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาโดยศาลสูงสุดได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ทำให้เกิดผลดีคือทำให้คดีผู้บริ โภคเสร็จไปจากศาลโดยเร็ว ไม่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่เป็นที่ยุติมาถึงสองชั้นศาลแล้วซ้ำอีกครั้ง เพื่อมิให้เป็นการพิจารณาที่ซ้ำซ้อน เกินความจำเป็น และขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริ โภค ในขณะที่จำนวนผู้พิพากษาในศาลฎีกายังคงมีอยู่อย่างจำกัดทำให้การอำนวยความยุติธรรมแก่คู่ความในคดีเป็นไปโดยไม่ชักช้า และยังเป็น การแก้ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรผู้พิพากษาในศาลสูงได้อีกด้วย คดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาในศาลสูงก็จะลดปริมาณลงได้ ทำให้การประวิงคดีโดยคู่ความฝ่ายที่ไม่สุจริตน้อยลงเช่นกัน สมกับที่กฎหมายมีเจตนารมณ์ให้คดีเสร็จไปจากศาลโดยเร็ว ซึ่งแตกต่างจากกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 ที่ให้คู่ความสามารถยื่นฎีกาได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เนื่องจากคดีแพ่งทั่วไปนั้นมิได้มีเจตนารมณ์ที่เน้นถึง ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด

ในการที่จะเร่งเยียวยาผู้บริโภครที่เสียหายและเป็นฝ่ายที่มักจะเสียเปรียบต่อผู้ประกอบการ เพราะคดีแพ่งทั่วไปนั้นฐานะของโจทก์และจำเลยจะไม่มี ความแตกต่างในทางอำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจเท่ากับคดีผู้บริโภค ทำให้ความเร่งรัดของคดีความจึงแตกต่างกันพอสมควร อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสให้มีการยื่นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งก็อาจเป็นช่องทางในการประวิงคดี โดยคู่ความฝ่ายที่ไม่สุจริตได้เช่นกัน จึงอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นได้จึงสมควรให้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2558 (แก้ไขเพิ่มเติมการอุทธรณ์ฎีกา) ที่จะมีการแก้ไขนั้น มีมาตรการในการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่นกันดังจะได้กล่าวในบทต่อไป

จากความแตกต่างของการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลในประเทศไทย กับประเทศเยอรมัน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เห็นได้ถึงสาเหตุที่ทำให้คดีผู้บริโภคของไทยเกิดความล่าช้าอีกประการหนึ่งตรงที่คดีผู้บริโภคของไทยอาจใช้สิทธิทางกระบวนการยุติธรรมในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงได้ถึงสามชั้นศาล ทั้งที่ควรมีแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้นที่สามารถจะได้รับการพิจารณาโดยศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคได้ โดยยังคงต้องยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกามาพร้อมคำฟ้องฎีกา

แต่จากกรณีที่เป็นอยู่นั้นทำให้คดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเฉพาะที่ให้คณะกรรมการกถันกรองคดีในศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาก็มีเป็นจำนวนมากแล้ว ทำให้ภาระตกอยู่กับศาลฎีกาในการพิจารณาว่าคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่จะรับฎีกาไว้พิจารณาได้หรือไม่เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้ยื่นฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งนี้ยังไม่รวมภาระที่ศาลฎีกาต้องพิจารณาฎีกาที่มีคำสั่งรับไว้ในสารบบแล้ว ซึ่งมีเป็นจำนวนมากเช่นกัน เห็นได้จากสถิติคดีประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 ที่มีคดีที่ศาลฎีการับคำฟ้องฎีกาไว้พิจารณาค้างอยู่จำนวน 224 คดี เสร็จไปจากศาลเพียง 6 คดี ค้างไป 218 คดี⁵

ข. ปัญหากรณีบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 51 วรรคสอง ประกอบกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 หมวด 8 ข้อ 39, 40 และ 41 ที่กำหนดให้อำนาจในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเป็นของศาลฎีกาโดยเด็ดขาด

ศาลฎีกาถือเป็นศาลชั้นสูงสุดในกระบวนการยุติธรรมไทย มีเขตอำนาจครอบคลุมทั่วราชอาณาจักร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ หรือของศาลชั้นต้นกรณีอุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้น โดยตรงต่อศาลฎีกา ฯลฯ ซึ่งศาล

⁵ สำนักแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. ข้อมูลสถิติเดือนมกราคม – เดือนธันวาคม 2556 (ออนไลน์).

ฎีกาจะมีศาลอยู่เพียงแห่งเดียว มีการแบ่งแผนกคดีทั้งสิ้น 11 แผนก มีผู้พิพากษาศาลฎีกาทำหน้าที่วินิจฉัยคดี และกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และค้นคว้าปัญหาข้อกฎหมาย และตรวจหรือแก้ไขร่างคำพิพากษาศาลฎีกา

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าศาลฎีกาต้องรับช่วงคดีมาจากศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ จากทั่วราชอาณาจักรมาพิจารณาที่ศาลฎีกาแต่เพียงแห่งเดียว จึงเกิดปัญหาข้อจำกัดในจำนวนบุคลากรผู้พิพากษา ทำให้คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาต้องใช้เวลานานจนไม่อาจกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้เลย ทำให้คู่ความในคดีจำนวนไม่น้อยต้องได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตามแม้จะมีการจัดตั้งเป็นแผนกคดีต่างๆ เพื่อให้คดีได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแล้วก็ตาม แต่ก็มีได้ช่วยให้อภาระของศาลฎีกาลดลงแต่อย่างใด ซึ่งเห็นได้จากสถิติคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาประจำเดือนมกราคม – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 24,754 คดี แต่คดีที่เสร็จไปมีเพียง 3,087 คดี คดีค้างไป 21,667 คดี⁶ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นปริมาณที่มากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้พิพากษา และเขตอำนาจที่อยู่ในความรับผิดชอบของศาลฎีกา

ในกรณีของคดีผู้บริ โภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ประกอบกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้อำนาจในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเป็นของศาลฎีกาโดยเด็ดขาด จึงเป็นการเพิ่มภาระให้กับศาลฎีกาเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลฎีกามีได้เป็นผู้รู้เห็น หรือทราบข้อเท็จจริงในคดีมาตั้งแต่ต้น ดังนั้นในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวว่าสมควรอนุญาตให้ยื่นฎีกาได้หรือไม่ จึงต้องเริ่มต้นศึกษาคดีใหม่ตั้งแต่แรก ทำให้คณะกรรมการกลั่นกรองต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายในคดีที่ยาวนาน ซึ่งระยะเวลาที่ศาลฎีกาต้องใช้ในการพิจารณาคำร้องนานเท่าใด คู่ความย่อมได้รับความเสียหายจากความล่าช้าเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากกรณีดังกล่าวข้างต้นคือการเปิดโอกาสให้มีการยื่นฎีกาในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงอีกด้วย จึงเป็นการเพิ่มปริมาณคำร้องของคดีที่ต้องการขออนุญาตยื่นฎีกา

จากที่ทำการศึกษามาในบทที่ 3 กรณีที่ต้องขออนุญาตยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาจะเป็นไปตามแนวความคิดที่ว่าศาลที่จะทำการพิจารณาคดีย่อมมีอำนาจในการพิจารณาว่าคดีใดควรได้รับการวินิจฉัย ซึ่งเป็นกรณีเช่นเดียวกับการยื่นฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 ที่ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุดตามมาตรา 18 อย่างไรก็ตามคู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องไปพร้อมกับฎีกาต่อศาลฎีกาภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความที่ขออนุญาตฎีกาฟัง

⁶ เรื่องเดียวกัน

อย่างไรก็ตามในการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในศาลสูงของประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ถึงเหตุผลของการวางระบบในการฎีกาคดีผู้บริ โภค โดยจะเน้น การลดภาระให้กับศาลสูง อาทิ มีการจำกัดให้ยื่นฎีกาได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหา ข้อจำกัดด้านปริมาณคดี ปัญหาด้านบุคลากรผู้พิพากษาซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ คดีผู้บริ โภคเกิดความล่าช้าในกระบวนการพิจารณา เป็นต้น และโดยเฉพาะในกรณีของการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา ประเทศเยอรมัน จะกำหนดให้ศาลอุทธรณ์มีหน้าที่ต้องวินิจฉัยทุกครั้งว่าสมควรอนุญาตให้ฎีกาหรือไม่ โดยให้เขียนไว้ในคำพิพากษา โดยไม่จำเป็นต้องมีคำขอจากคู่ความ และคำอนุญาตของศาลอุทธรณ์มีผลผูกพันศาลอุทธรณ์และถือเป็นที่สุด ส่วนประเทศอังกฤษ และ ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการตั้งองค์คณะพิจารณาอนุญาตฎีกาในศาลฎีกา โดยประเทศ สหราชอาณาจักรการอนุญาตให้ฎีกาจะต้องส่งคำร้องให้ผู้พิพากษา 9 คนพิจารณาและจะมีการรับคดีไว้ พิจารณาได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้พิพากษาอย่างน้อย 4 คน และผู้พิพากษาแต่ละคนไม่ ต้องให้เหตุผลในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต สำหรับประเทศอังกฤษ องค์คณะพิจารณาอนุญาตฎีกา คือศาลสูงสุด โดยองค์คณะผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน อย่างไรก็ตามปริมาณคดีค้างและปริมาณคดี ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลดังกล่าวจะมีความแตกต่างจากประเทศไทยที่มีคดีค้างและปริมาณคดี ขึ้นสู่การพิจารณาในศาลสูงเป็นปริมาณมาก ทำให้ภาระของศาลฎีกาของประเทศไทยมีภาระที่ มากกว่าประเทศดังกล่าว

ในเรื่องของอำนาจในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาของคดีผู้บริ โภคของประเทศไทยในปัจจุบันจะเป็นไปตามแนวทางของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือมีการ ตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองขึ้นในศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภค โดยประธานศาลฎีกาเป็นผู้แต่งตั้ง ประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าผู้พิพากษา ศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน ซึ่งต่างจากกรณีศาลของประเทศเยอรมันใช้ ผู้เขียนเห็นว่าการ พิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาคดีผู้บริ โภคของประเทศไทยไม่ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของ ศาลชั้นฎีกาในการพิจารณาคำร้องดังกล่าว เนื่องจากจะเป็นช่องทางให้คู่ความที่ไม่สุจริตใช้เป็นช่องทาง การประวิงคดีโดยการยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาทั้งที่รู้ว่าคดีของตนไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่ จะยื่นฎีกาได้ เพราะระยะเวลาที่คณะกรรมการกลั่นกรองใช้ในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวจะใช้ เวลาที่นานพอสมควร อีกทั้งศาลชั้นต้นยังไม่มีอำนาจในการกลั่นกรองคำร้องด้วย ทำให้คำร้องที่ไม่ ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่จะยื่นฎีกาได้ ศาลชั้นต้นก็ต้องรวบรวมส่งไปศาลฎีกาท่านั้น

นอกจากนี้คณะกรรมการกลั่นกรองคดีซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้ พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคนล้วนเป็น บุคลากรในศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริ โภคทั้งสิ้น การที่มีบุคลากรอย่างจำกัดแต่ต้องแบ่งมาใช้พิจารณา

คำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาย่อมทำให้บุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณคดีมากยิ่งขึ้น ประกอบกับ ปริมาณคดีผู้บริโภคที่ขึ้นสู่ศาลฎีการวมทั้งคดีที่ค้างพิจารณาก็มีเป็นจำนวนมากอีกด้วย

นอกจากคดีผู้บริโภคที่ใช้ระบบ 2 ชั้นศาลแล้วยังมีคดีแพ่งประเภทอื่น เช่น พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ในเรื่องการยื่นฎีกาในคดีล้มละลายตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 นั้น ตามบทบัญญัติ มาตรา 24 ได้กำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายให้ยื่นอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาโดยไม่ผ่านศาลอุทธรณ์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเหตุใดไม่กำหนดให้คดีผู้บริโภคมีกระบวนการพิจารณา เช่นเดียวกับคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 เพื่อให้เป็นระบบ 2 ชั้นศาลและคดีถึงที่สุดอย่างแท้จริงและไม่เป็นช่องทางการประวิงคดีจนถึงือ เสมือนเป็นระบบสามชั้นศาล จากที่กล่าวข้างต้นนอกจากคดีผู้บริโภคที่ต้องการเยียวยาผู้บริโภค อย่างรวดเร็วแล้ว ยังไม่ประสงค์จะให้ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกามีมากยิ่งขึ้นไป เนื่องจากในปัจจุบัน มีปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีการวมทั้งคดีที่ค้างอยู่เป็นจำนวนมากอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าการลดภาระ ให้แก่ศาลฎีกาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ก. ปัญหาข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 39 และข้อ 41 ซึ่งออกตามความใน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 53 ในเรื่องการยื่นคำแก้ฎีกาของจำเลยฎีกา

ในเรื่องของการยื่นคำแก้ฎีกาของจำเลยฎีกาที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ส่วนต้นที่ว่า เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องตาม ข้อ 38 แล้ว กำหนดให้ศาลชั้นต้นรีบส่งสำเนาคำร้องให้อีกฝ่ายทราบ และส่ง คำร้องดังกล่าวพร้อมฎีกาและสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่ง โดยเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอ คำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่น และข้อที่ 41 วรรคสอง ได้กำหนดไว้ว่าจำเลยฎีกาอาจยื่นคำแก้ฎีกาต่อ ศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันฟังคำสั่งและภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกา หรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้ฎีกาได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้ฎีกาไปยังศาลฎีกา หรือแจ้งให้ทราบว่ามีคำแก้ฎีกา เมื่อศาลฎีกาได้รับคำแก้ฎีกา หรือแจ้งความเช่นว่าแล้วให้นำคดีลงสารบบความโดยพลัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อโจทก์ฎีกายื่นฎีกามา พร้อมกับคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาแล้ว ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งสำเนาคำร้องให้จำเลยฎีกาโดยเร็วโดยไม่ มีบทบัญญัติให้ศาลชั้นต้นต้องส่งสำเนาฎีกาให้คู่ความอีกฝ่าย จึงทำให้ในบางคดีมีการส่งสำเนาเพียง คำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาให้จำเลยฎีกาเท่านั้น มิได้มีการส่งสำเนาฎีกาให้กับจำเลยฎีกาเพื่อทำคำแก้ฎีกายื่นต่อศาลชั้นต้นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติผู้เขียนพบว่าศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งให้ ส่งทั้งสำเนาคำร้องดังกล่าว และสำเนาคำฟ้องฎีกาไปยังจำเลยฎีกา พร้อมกับมีคำสั่งให้รวบรวม ด้อยคำสำนวนส่งศาลฎีกา ซึ่งในบางคดีจำเลยฎีกาจะยื่นคำคัดค้านคำร้องขออนุญาตฎีกาของ โจทก์

ฎีกาเข้ามาพร้อมกับคำแก้ฎีกา ซึ่งในส่วนของคำแก้ฎีกานั้นศาลชั้นต้นจะยังไม่สั่งรับคำแก้ฎีกา แต่จะสั่งให้ให้หรือไว้จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาของ โจทก์ฎีกาเสียก่อน

จากข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริ โภคกล่าวคือ เมื่อ โจทก์ฎีกายื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาคำฟ้องฎีกาแล้ว จำเลยฎีกาต้องรอให้ศาลฎีกาส่งคำสั่งอนุญาตให้ยื่นฎีกามายังศาลชั้นต้น เพื่อออกหมายเรียกคู่ความมาฟังคำสั่งอนุญาตในคำร้องดังกล่าวเสียก่อน จำเลยฎีกาจึงจะสามารถทำคำแก้ฎีกายื่นต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาต่อไป ทั้งที่คำฟ้องฎีกาของ โจทก์ฎีกานั้นยังคงเป็นคำฟ้องฎีกาฉบับเดิมที่ได้ยื่นไว้แล้ว ซึ่งหากจำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกาตั้งแต่วันที่โจทก์ฎีกายื่นฎีกา และรวบรวมส่งไปยังศาลฎีกาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาของ โจทก์ฎีกาแล้ว เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาก็จะสามารถพิจารณาคำฟ้องฎีกา และคำแก้ฎีกาไปในทีเดียวได้ ไม่จำเป็นต้องรอเวลาในการส่งคำสั่งมายังศาลชั้นต้นแล้วต้องเสียเวลาในการที่ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกคู่ความมาฟังคำสั่งรับคำร้องและรับฎีกา และเวลาที่จำเลยฎีกาใช้ในการทำคำแก้ฎีกา (อาจมีกรณีขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ฎีกา) และเวลาที่ศาลชั้นต้นใช้ในการส่งคำแก้ฎีกาของจำเลยฎีกาไปยังศาลฎีกา เมื่อรวมระยะเวลาแล้วจะเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่นานเกินสมควรหากมองในมุมมองทางด้านเศรษฐกิจ อันเป็นความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งๆ ที่คู่ความอีกฝ่ายก็สามารถต่อสู้ในประเด็นต่างๆ ที่มีการยื่นฎีกาได้อยู่แล้ว โดยในทางปฏิบัติที่คู่ความอีกฝ่ายก็มักจะยื่นคำแก้ฎีกาเข้ามาภายในระยะเวลาดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป แต่ศาลชั้นต้นไม่อาจสั่งรับคำแก้ฎีกาดังกล่าวได้ ต้องรอไว้สั่งเมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ยื่นฎีกาเสียก่อน ซึ่งการยื่นคำแก้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 237 ประกอบมาตรา 247 ที่ให้จำเลยฎีกาสามารถยื่นคำแก้ฎีกาภายใน 15 วันนับแต่วันส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยฎีกา ทำให้ศาลชั้นต้นสามารถรวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งศาลฎีกาและศาลฎีกาสามารถพิจารณาคดีได้ในคราวเดียวกันได้ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 จะมีความแตกต่างในเรื่องของการยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาซึ่งต้องมีการรับส่งคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา คำฟ้องฎีกา และสำนวนความไปยังศาลฎีกาโดยไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายอื่นตามข้อกำหนดฯ ข้อ 39 แต่ผู้เขียนเห็นว่าขั้นตอนดังกล่าวมิได้เป็นอุปสรรคหรือส่งผลกระทบต่อกรยื่นคำแก้ฎีกา การประวิงคดี หรือการพิจารณาคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาของศาลฎีกาแต่อย่างใด โดยจะได้กล่าวในส่วนของการเสนอแนะต่อไป

4.2.3 บทวิเคราะห์ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558 (แก้ไขเพิ่มเติมการอุทธรณ์ฎีกา)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งการยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาในคดีแพ่งในเป็นการใช้ระบบสิทธิทั้งในศาลชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา กล่าวคือคู่ความหรือบุคคลที่ได้รับผลกระทบตามคำพิพากษาสามารถจะเสนอกฎคดีต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้ โดยการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาจะเป็นแต่เพียงข้อยกเว้นเท่านั้น

ต่อมาจึงมีร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558 (แก้ไขเพิ่มเติมการอุทธรณ์ฎีกา) ซึ่งมีเหตุผลในการแก้ไขเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยเรื่องการฎีกา ไม่อาจถ่วงกรงคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่การพิจารณาในศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความล่าช้า จึงแก้ไขให้ศาลฎีกาสามารถถ่วงกรงคดีได้เอง โดยคู่ความที่ประสงค์จะยื่นฎีกาต้องทำเป็นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา เช่นเดียวกับคดีผู้บริโภคนซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ว่าด้วยการยื่นฎีกาคดีผู้บริโภค และผู้เขียนเห็นว่าหากใช้มาตรการทางกฎหมายเช่นเดียวกับคดีผู้บริโภคก็จะทำให้เกิดความล่าช้าในคดีแพ่งเช่นเดียวกัน เนื่องจากตราบใดที่เปิดโอกาสให้มีการยื่นฎีกาได้ คู่ความย่อมประสงค์จะใช้สิทธิของตนให้ถึงที่สุด กล่าวคือยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเข้ามาเป็นจำนวนมากเช่นเดิม อันเป็นภาวะที่คณะกรรมการถ่วงกรงคดีต้องรับไว้เช่นกัน นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางให้เกิดการประวิงคดีโดยฝ่ายคู่ความที่ไม่สุจริตอีกด้วยทำให้วัตถุประสงค์ที่จะลดปริมาณคดีหรือภาระของศาลฎีกาไม่มีประสิทธิภาพ และในเรื่องของการยื่นคำแก้ฎีกาก็จะมีกระบวนการที่สร้างความล่าช้าตรงที่กฎหมายไม่เปิดช่องให้มีการยื่นคำแก้ฎีกาในขณะที่โจทก์ยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาเช่นเดียวกับคดีผู้บริโภค อย่างไรก็ตามในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยเรื่องการยื่นอุทธรณ์ฎีกาจะไม่มีปัญหาในเรื่องของการจัดตั้งแผนกหรือศาลชำนาญพิเศษดังที่เกิดขึ้นในคดีผู้บริโภค เนื่องจากศาลยุติธรรมทางแพ่งที่มีอยู่ทำหน้าที่พิจารณาคดีแพ่งอยู่แล้ว ส่วนมาตรฐานของศาลอุทธรณ์ก็ยังคงต้องนำมาพิจารณา เนื่องจากหากมีการนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้แล้ว คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคก็จะเป็นที่สุด ดังนั้นการสร้างความสำเร็จของศาลอุทธรณ์ก็มีความจำเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาจึงควรเร่งให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยศึกษาจากประวัติความเป็นมาของกฎหมาย และประยุกต์ใช้กับแนวคิด ทฤษฎี หลักการพื้นฐาน และมาตรการทางกฎหมายทั้งของประเทศไทยและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ ในการนำเสนอวิธีการแก้ไข ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป